

De arbeidsmarkt in het derde kwartaal van 2005

Voorzichtig herstel werkgelegenheid maar vooral onder jongeren blijvend hoge werkloosheid

De arbeidsmarkt vertoonde in het derde kwartaal van 2005 voorzichtige tekenen van herstel. Aan de daling van het aantal banen kwam een einde. Het aantal werkenden nam daardoor weer iets toe. Daar staat tegenover dat de werkloosheid gelijk bleef. Voor het eerst sinds 2002 is volgens het CBS de jaar op jaar mutatie van de werkloosheid stabiel. Met het aantrekken van de werkgelegenheid melden zich wel weer meer mensen op de arbeidsmarkt. Ook lijken ouderen weer iets minder snel afscheid van de arbeidsmarkt te nemen. De werkloosheid blijft dus gelijk doordat met de groeiende vraag het aanbod weer toeneemt. De arbeidsmarkt ontwikkelt zich derhalve gunstiger dan uit het stabiele werkloosheidscijfer blijkt.

Jeugdwerkloosheid meer dan het dubbele van de totale werkloosheid

In de vorige kwartaalanalyse merkte de RWI in verband daarmee reeds op dat achter het positieve beeld dat de jeugdwerkloosheidscijfers gaven een ernstig probleem schuil ging. De jeugdwerkloosheid daalde niet doordat er meer banen voor jongeren kwamen, maar doordat meer jongeren hun entree op de arbeidsmarkt uitstelden. Daarmee werd ook de jeugdwerkloosheid uitgesteld. Zonder krachtig herstel van de werkgelegenheid zou dit uitstel echter geen afstel hoeven te betekenen. De nieuwe werkloosheidscijfers lijken deze analyse te bevestigen. De jeugdwerkloosheid is, gecorrigeerd voor seizoenseffecten, in de zomer van 2005 weer toegenomen. In het plan van aanpak jeugdwerkloosheid van het kabinet van 30 juni 2003 werd als doelstelling geformuleerd om de jeugdwerkloosheid in deze kabinetsperiode als percentage van de beroepsbevolking niet meer te laten bedragen dan het dubbele van de totale werkloosheid. Die norm is met de nieuwe werkloosheidscijfers overschreden. Opvallend is dat, terwijl de jeugdwerkloosheid, gemeten door het CBS, niet afneemt, het aantal bij het CWI geregistreerde werkloze jongeren sterk daalt. Dit betekent dat een afnemend deel van de werkloze jongeren bij het CWI geregistreerd staat. Wanneer het herstel van de werkgelegenheid aan kracht wint, dan zullen de jongeren daar naar verwachting snel van profiteren. Het is derhalve niet ondenkbaar dat binnen afzienbare termijn het jeugdwerkloosheidscijfer weer binnen de grenzen van de kabinetsdoelstelling terugkeert.

Herstel werkgelegenheid zet aarzelend door

Dat herstel van de werkgelegenheid is namelijk niet puur denkbeeldig. De werkgeversenquête die aan de Manpowerindicator ten grondslag ligt wijst op positieve verwachtingen van werkgevers ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal banen in hun bedrijf. Een sectorale verbijzondering laat zien dat die verwachtingen vooral gebaseerd zijn op een herleefd optimisme in de kwartaire sector. Ook de zakelijke dienstverlening en de handel en horeca zijn licht positief. De industrie en de bouw laten nog geen tekenen van herstel van de werkgelegenheid zien. Dat beeld spoort met de conjunctuurenquêtes van het CBS. Daarin is de zakelijke dienstverlening licht positief over de personeelontwikkeling in de komende maanden en de industrie, ondanks toenemende omzetten, negatief.

Meer vacatures

Ook van de vacaturemarkt gaan positieve signalen uit. In de vorige kwartaalanalyse werd de verwachting uitgesproken dat een spoedig herstel van de vacaturemarkt aanstaande was. Van dat herstel zijn de nieuwste cijfers een krachtig teken. Het aantal openstaande vacatures nam in een kwartaal tijd met meer dan een kwart toe. Opvallend is dat dit herstel over de volle breedte van de arbeidsmarkt voorkomt.

Uitkeringsgerechtigden: daling over de hele linie

Ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden zijn de laatste gegevens hoopgevend. Het CBS meldt dat voor het eerst in 10 jaar het aantal uitkeringen voor zowel WW, WWB als voor arbeidsongeschiktheid afneemt. Eind augustus 2005 was het aantal uitkeringen in totaal 54.000 lager dan aan het begin van het jaar. Dat betekent dat de uitkeringslasten met ruim 3% afnamen.

Bij de WWB valt op dat sinds het begin van dit jaar de daling van het aantal uitkeringen het saldo is van een toename van het aantal uitkeringen dat al langer dan een jaar loopt met 5000 en een afname van het aantal korter dan een jaar lopende uitkeringen met 10.000. Dat kan erop duiden dat de instroom is ingedamd maar de uitstroom nog niet echt op gang wil komen.

Bij de WW kan worden opgemerkt dat achter de generieke daling een toename van het beroep op een uitkering door vrouwen van 45 jaar en ouder schuil gaat.

De afname van het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen kwam vrijwel geheel voor rekening van de WAO. Eind augustus 2005 was het aantal WAO-uitkeringen 40.000 lager dan aan het begin van dit jaar.

Tabel 1: Kerngegevens arbeidsmarkt tot en met het derde kwartaal van 2005¹

	1e kw. 2004	2e kw. 2004	3e kw. 2004	4e kw. 2004	1e kw. 2005	2e kw. 2005	3e kw. 2005
1. Beroepsbevolking ²	7386	7393	7410	7409	7378	7387	7410
2. Werkzame beroepsbevolking	6900	6913	6945	6913	6887	6899	6923
3. Werkloze beroepsbevolking	477	480	465	496	491	487	487
4. werkloze jongeren (15 - 25 jaar)	119	115	114	126	113	111	115
5. Loonkosten ³	115	115	115	115	116	116	117
6. Vacatures ⁴	113	122	126	128	141	137	174
7. Faillissementen ⁵	2,402	2,331	2,330	2,286	2,615	2,546	2,411
8. WW	306	313	311	316	339	334	322
9. WWB	338	339	336	336	337	336	334
10. AO	973	969	966	961	955	944	922
11. Kans op werk uit WW ⁶	16,3%	18,0%	15,6%	16,2%	*	*	*
12. werkloosheid (%)	6,5%	6,5%	6,3%	6,7%	6,7%	6,6%	6,6%
13. jeugdwerkloosheid (%)	13,3%	13,1%	13,1%	14,5%	13,0%	13,1%	13,6%
14. Netto participatiegraad ⁷	62,9%	63,0%	63,4%	63,0%	62,7%	62,8%	62,9%
15. Manpowerindicator ⁸	4	6	6	3	-2	3	6

¹ Alle absolute aantallen maal 1000. De tabel is gebaseerd op de op 26 november 2005 bekende gegevens van CBS (1 t/m 10 plus 12, 13 en 14), UWV (11) en Manpower (15).

² Beroepsbevolkings- en werkloosheidscijfers zijn seizoensgecorrigeerd.

³ De loonkosten zijn de contractuele loonkosten per uur, geïndiceerd (2000=100).

⁴ Vacatures zijn het seizoensgecorrigeerde aantal openstaande vacatures.

⁵ Faillissementen zijn het aantal faillissementen van bedrijven in het kwartaal.

⁶ De kans op werk uit WW is berekend op basis van cijfers van www.uwv.nl. Daarbij is de uitstroom naar werk uit de WW in het betreffende kwartaal gedeeld door gemiddelde stand van het aantal WW-gerechtigden in het kwartaal.

⁷ De netto participatiegraad geeft seizoensgecorrigeerd weer hoeveel procent van de bevolking tussen 15 en 65 jaar een baan heeft voor 12 uur of meer.

⁸ De Manpowerindicator is het resultaat van een enquête in opdracht van de gelijknamige uitzendorganisatie onder een representatief aantal werkgevers. De indicator geeft het saldo aan van de verwachtingen ten aanzien van toename of krimp van het aantal personeelsleden. Meer erover is te vinden op www.manpower.com.

Thema: Nederlandse hoger opgeleiden in Europees perspectief

Inleiding

Tijdens de Europese top van regeringsleiders in Lissabon in 2000 is afgesproken dat Europa in 2010 tot de meest competitieve en dynamische kenniseconomieën van de wereld moet horen. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is de verhoging van de productiviteit. Productiviteitsverhogende technieken vergen hoger geschoold personeel. Om dit te realiseren zijn derhalve investeringen in menselijk kapitaal, c.q. onderwijs, onontbeerlijk. Verhoging van het algemene onderwijspeil van de bevolking is daarmee een speerpunt van het beleid van de EU-lidstaten.

Ook in Nederland staat daarom het onderwijs volop in de belangstelling. Wat betreft het onderwijs worden in Nederland een aantal knelpunten gesignaleerd, zoals een tekort aan hoger opgeleiden en een tekort aan bèta-studenten. Hierop wordt momenteel volop beleid ontwikkeld. Om de knelpunten gericht te kunnen aanpakken zouden lessen kunnen worden getrokken uit de situatie in het buitenland. Een eerste stap daarin is onze prestaties te vergelijken met een aantal landen in onze directe omgeving. Hoeveel hoger opgeleiden telt Nederland? Wat zijn hierin de ontwikkelingen? Hoe doen hoger opgeleiden het op de arbeidsmarkt? In deze kwartaal-arbeidsmarktanalyse wordt daarom de positie van hoger opgeleiden in Nederland vergeleken met die in ons omringende landen (België, Duitsland, Denemarken, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk). Deze vergelijking kan aanknopingspunten bieden voor vervolganalyses waarin dieper zou kunnen worden ingegaan op specifieke knelpunten.

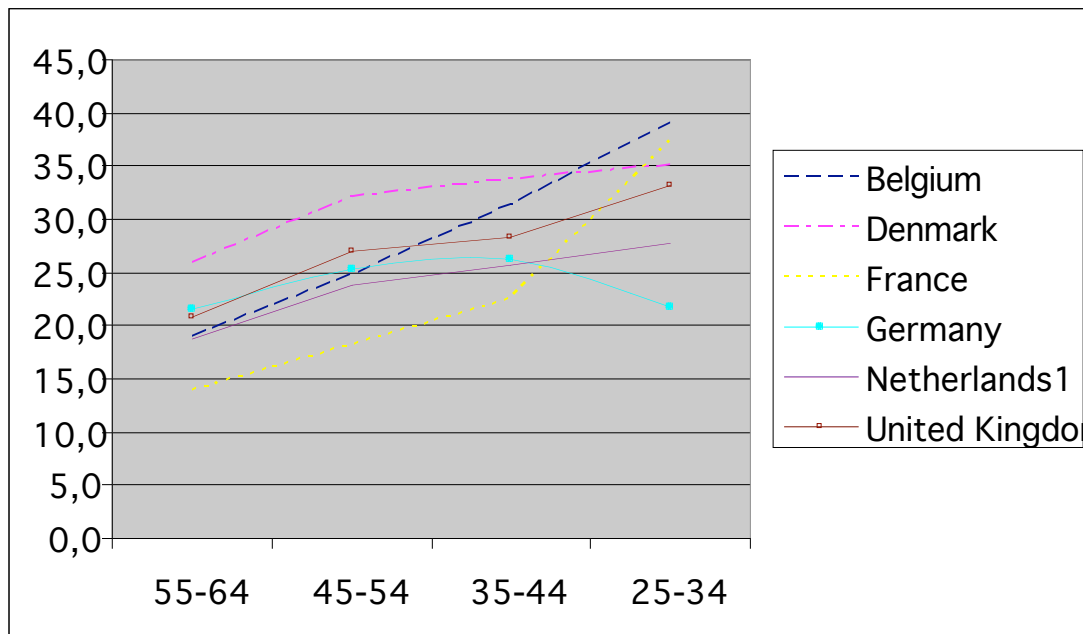
De notitie heeft de volgende structuur. In eerste instantie wordt gekeken naar de ontwikkeling van de uitstroom uit het Nederlands onderwijs. Vergelijking van verschillende leeftijdsgroepen (tienjaarsgroepen) op basis van hoogst behaalde onderwijsniveau geeft een goede indicatie van de ontwikkeling van het onderwijsniveau van Nederland ten opzichte van andere landen in Europa. Vervolgens gaan we dieper in op enkele aspecten van de studenten: wat studeren zij, wat is het rendement van de studies. Tenslotte wordt gekeken naar de arbeidsmarktprestaties van hoger opgeleiden.

Ontwikkeling aandeel hoger opgeleiden in de beroepsbevolking

In figuur 1 is grafisch weergegeven hoe per land en leeftijdscohort het percentage hoger opgeleiden (HBO + WO) zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld.

De figuur heeft betrekking op het jaar 2003. Uit de grafiek is op te maken dat het percentage hoger opgeleiden voor elk jongere tienjarencohort stijgt ten opzichte van het cohort ervoor. De stijging in Nederland blijft echter achter vergeleken bij die in de meeste andere landen. Alleen Duitsland presteert slechter. Hier blijkt het jongste cohort zelfs een lager percentage hoger opgeleiden voort te brengen dan het tien jaar oudere cohort. Opvallend is dat België in de leeftijdscategorie 55-64 eenzelfde percentage hoger opgeleiden heeft als Nederland, maar in de jongere categorieën het steeds beter doet. In de jongste categorie is het verschil zelfs opgelopen tot meer dan 10 procentpunt. Dit betekent dat over een periode van dertig jaar België erin geslaagd is om het percentage hoger opgeleiden met meer dan 100% te doen stijgen, terwijl Nederland blijft steken op nog geen 50% toename.

Figuur 1a percentage hoger opgeleiden naar leeftijdscobort en land (bron: OESO 2003).

Bij deze cijfers dient te worden opgemerkt dat het verschil voor een deel kan worden verklaard door de ontwikkeling in HBO-opleidingen van 2 of 3 jaar (associate degree), die in ons land nauwelijks voorkomen en in andere landen (met name België en Frankrijk) een hoge vlucht hebben genomen. Nederland is bezig met de ontwikkeling van een variant hiervan (kort HBO). Wanneer dit type opleidingen buiten beschouwing wordt gelaten, doet Nederland het veel beter. Van de bovenstaande groep landen heeft dan alleen Denemarken een groter aandeel hoger opgeleiden in de groep 25-34-jarigen. De *stijging* in Nederland blijft echter ook voor alleen regulier hoger onderwijs nog steeds lager dan die in de meeste andere landen.

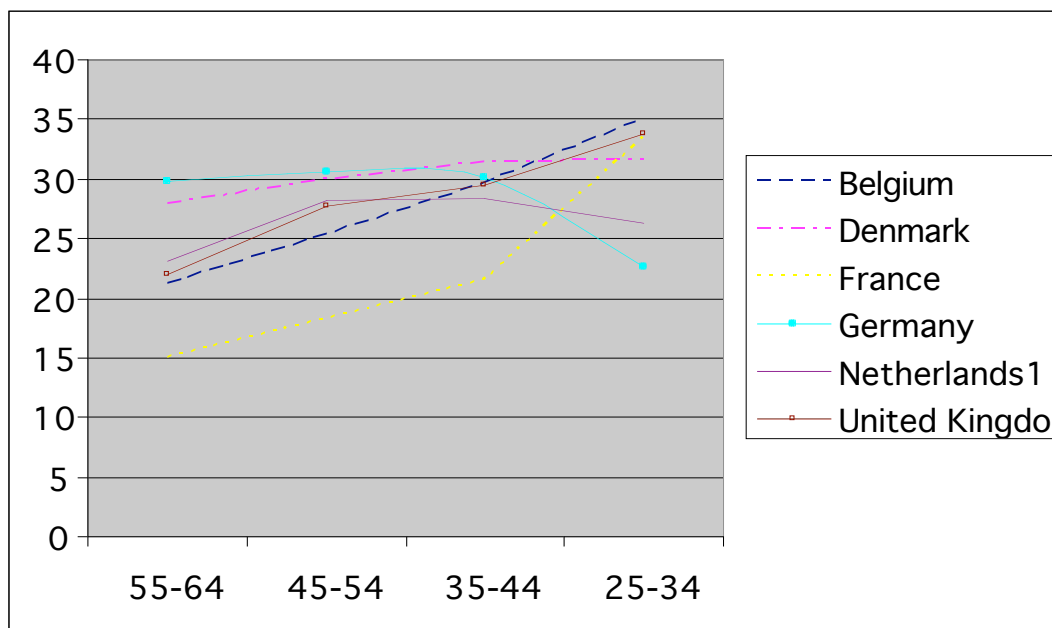
Niettemin is het interessant te constateren dat invoering van kort HBO kennelijk niet ten koste gaat van deelname aan andere vormen van hoger onderwijs, maar dat de algehele deelname aan hoger onderwijs erdoor wordt vergroot. Nadere analyse van de ontwikkelingen in Frankrijk en België leert dat de deelname aan zowel kort als regulier hoger onderwijs de afgelopen decennia is toegenomen.

In Nederland vordert de introductie van kort HBO gestaag. Op korte termijn wordt op 77 hogescholen gestart met experimenten op dit gebied.

Mannen: dalend niveau

In grafiek 1 b. wordt het percentage hoger opgeleide mannen per tienjaren categorie van de verschillende EU-landen getoond.

Figuur 1b percentage hoger opgeleide mannen naar leeftijdscobort en land (Bron: OESO 2003)

Wat gelijk in het oog valt is de procentuele daling in het aantal hoger opgeleide mannen in Nederland. Dit staat in contrast met de ontwikkelingen in België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk die een sterke stijging doormaken. Alleen de Duitse mannen doen het slechter dan de Nederlandse. Frankrijk heeft daarentegen in de afgelopen jaren een indrukwekkende inhaalslag gemaakt.

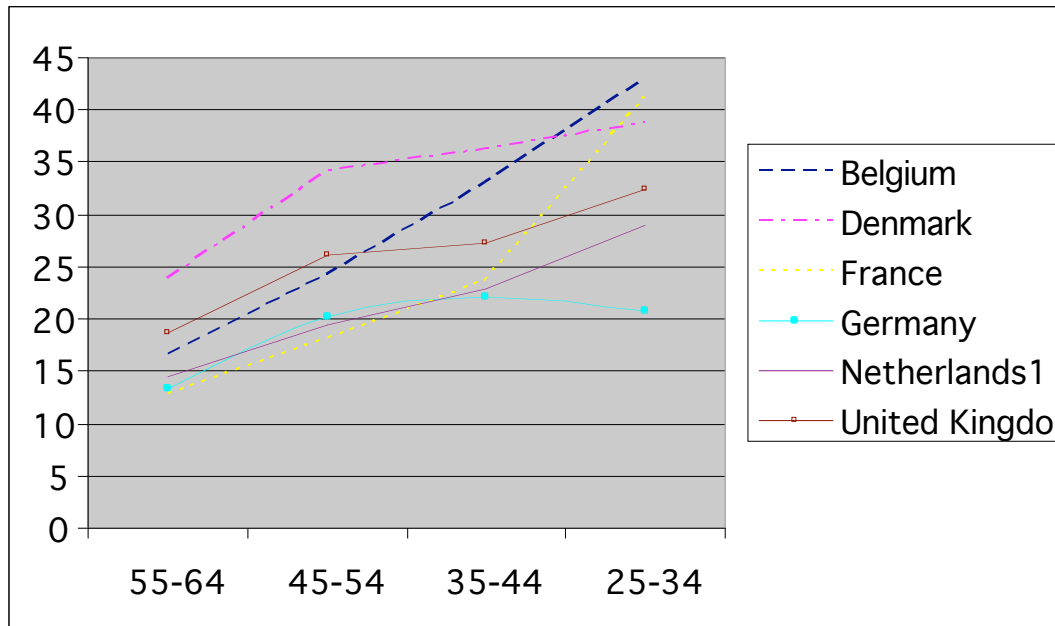
Een verklaring voor de daling van het aandeel hoger opgeleide mannen in Nederland is lastig te geven. Het Ministerie van OCW wijst in een analyse naar aanleiding van OESO-cijfers⁹ op twee mogelijke oorzaken. De eerste is het feit dat in Nederland slechts een relatief beperkte groep de vereiste diploma's heeft voor hoger onderwijs (door de selectiviteit van het secundair onderwijs en de hoge uitval daar). Ten tweede zou volgens OCW de gunstige conjunctuur van de afgelopen jaren een rol kunnen hebben gespeeld. Door gunstige arbeidsmarktperspectieven zouden jongeren sneller het onderwijs verlaten. Ook wordt de niet optimale aansluiting tussen het MBO en het HBO wel genoemd als remmende factor ten aanzien van een succesvolle deelname aan het hoger onderwijs in Nederland.

Vrouwen: steeds hoger opgeleid

De ontwikkeling van het percentage hoger opgeleide vrouwen in Nederland vertoont dezelfde ontwikkeling als die in Frankrijk, België en het Verenigd Koninkrijk. Hoewel de stijging iets minder is dan in de andere landen is er over een periode van dertig jaar sprake van ongeveer een verdubbeling. Deze positieve ontwikkeling heeft ervoor gezorgd dat het totale percentage hoger opgeleiden een continue stijging is blijven vertonen: de stijging van het aantal hoger opgeleide vrouwen compenseert de daling het aantal hoger opgeleiden mannen ruimschoots.

⁹ Ministerie van OCW, *Onderwijsprofiel van Nederland, analyse en samenvatting van education at a glance*, september 2005

Figuur 1c percentage hoger opgeleide vrouwen naar leeftijdscobort en land (bron: OESO 2003)

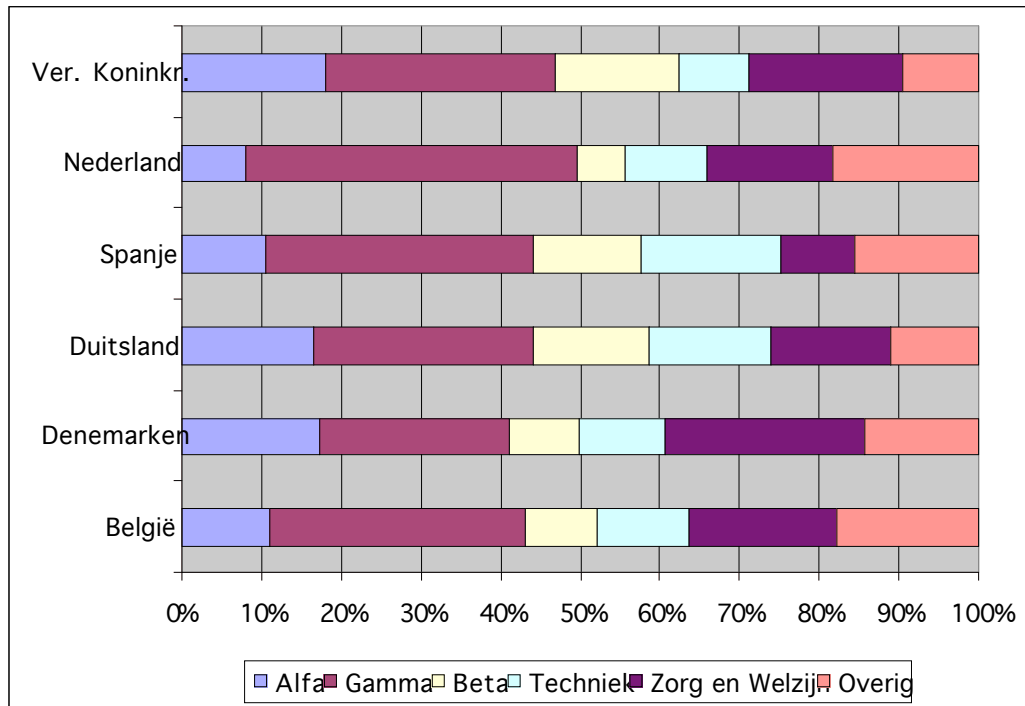
Overigens is in een aantal landen, waaronder Nederland, de hoger onderwijs-participatie van vrouwen in de jongste groep hoger dan voor mannen. Hoger onderwijs wordt dus steeds meer een vrouwenzaak. Dat maakt een beleid, gericht op een kwalitatief en kwantitatief optimalere inschakeling van vrouwen in het arbeidsproces des te belangrijker.

Gevolgte studierichtingen in het hoger onderwijs

In deze paragraaf wordt ingegaan op enkele aspecten van studenten in het hoger onderwijs. Een eerste interessante vergelijking kan worden gemaakt wat betreft de richtingen die studenten in het tertiair onderwijs volgen. Van diverse kanten is de afgelopen jaren betoogd dat Nederland te weinig studenten in de bèta en techniek- richting heeft. Wanneer we onze situatie op dit gebied vergelijken met de ons omringende landen¹⁰, valt op dat Nederland ten opzichte van onze buurlanden relatief veel studenten in de gamma-sector heeft (hieronder vallen bijvoorbeeld recht, economie, sociale wetenschappen).

¹⁰ Van Frankrijk zijn geen gegevens beschikbaar, in deze grafiek is Spanje als extra referentieland opgenomen

Figuur 2 Aandeel ingeschrevenen tertiair onderwijs naar richting (bron: Eurostat 2003)

Het aantal alfa's en bèta's is in Nederland relatief laag ten opzichte van de buurlanden. Het aantal studenten in technische richtingen is echter gemiddeld; Duitsland heeft veel meer technische studenten, Denemarken en België ongeveer evenveel, en het Verenigd Koninkrijk minder. Qua bèta doen we het dus zeker slechter, qua techniek zijn de verschillen een stuk kleiner.

Een punt van bijzonder belang is het aandeel vrouwen in elke richting. Onderstaande tabel toont het aandeel vrouwen in de studenten van de verschillende richtingen.

Tabel 1 aandeel vrouwen in diverse HO-richtingen (bron: Eurostat 2003)

Aandeel vrouwen in diverse richtingen

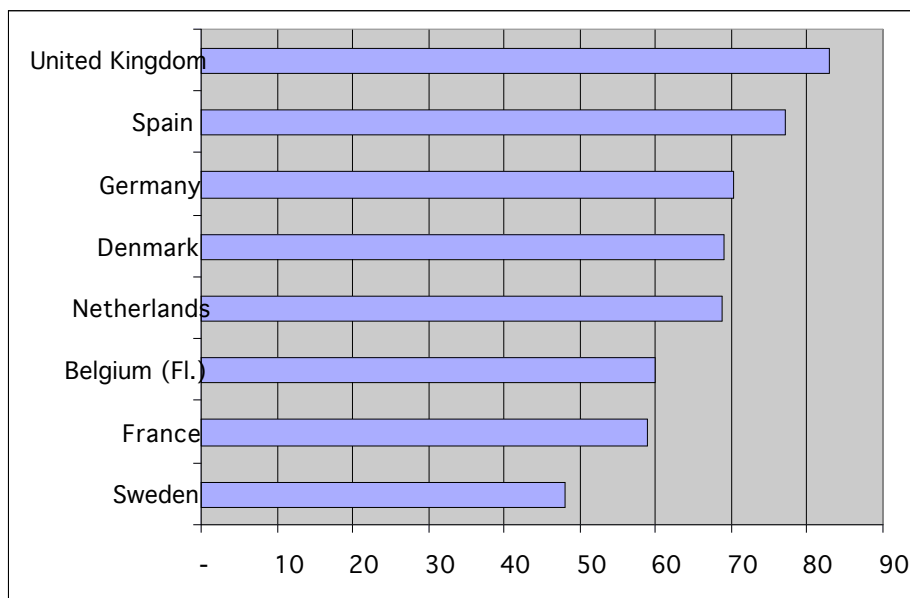
	Alfa	Gamma	Beta	Techniek	Zorg en Welzijn
België	59.0	53.4	30.1	20.2	72.7
Denemarken	62.8	49.0	32.2	32.7	81.4
Duitsland	64.9	47.4	33.4	18.9	73.0
Spanje	61.7	58.6	35.6	27.3	76.0
Nederland	56.4	46.8	23.4	11.7	75.4
Ver. Koninkr.	61.5	55.6	35.7	18.6	78.3

In alle landen zijn Zorg en Welzijn en de alfastudies echte ‘vrouwenrichtingen’. Het aandeel vrouwen in bèta en techniek is in Nederland internationaal gezien bijzonder laag.

Uitval

Onderstaande figuur toont het aantal afgestudeerden in verhouding tot het aantal oorspronkelijk ingestroomden in het hoger onderwijs.

Figuur 3 ‘Overlevingsgraad’, het aantal afgestudeerden vs. aantal beginners aan een opleiding in het hoger onderwijs (bron: OESO, 2000)

Voorals in het Verenigd Koninkrijk blijken studenten hun opleiding af te maken als ze eenmaal begonnen zijn. In Nederland studeert ongeveer 70% uiteindelijk af. Hiermee bevindt ons land zich in de middenmoot ten opzichte van de referentielanden. Bij deze cijfers past de kanttekening dat ze dateren van 2000 (recente cijfers zijn niet beschikbaar). Uit onderzoek van het Ministerie van OCW (HOOP 2004) blijkt dat het rendement in Nederland het laagst is bij de opleidingen in de richtingen Taal en Cultuur en Recht.

Bij deze cijfers moet bedacht worden dat Nederland relatief gezien een strenge voorselectie heeft in het secundair onderwijs. Op grond daarvan zouden relatief hoge slagingspercentages meer in de lijn der verwachting liggen.

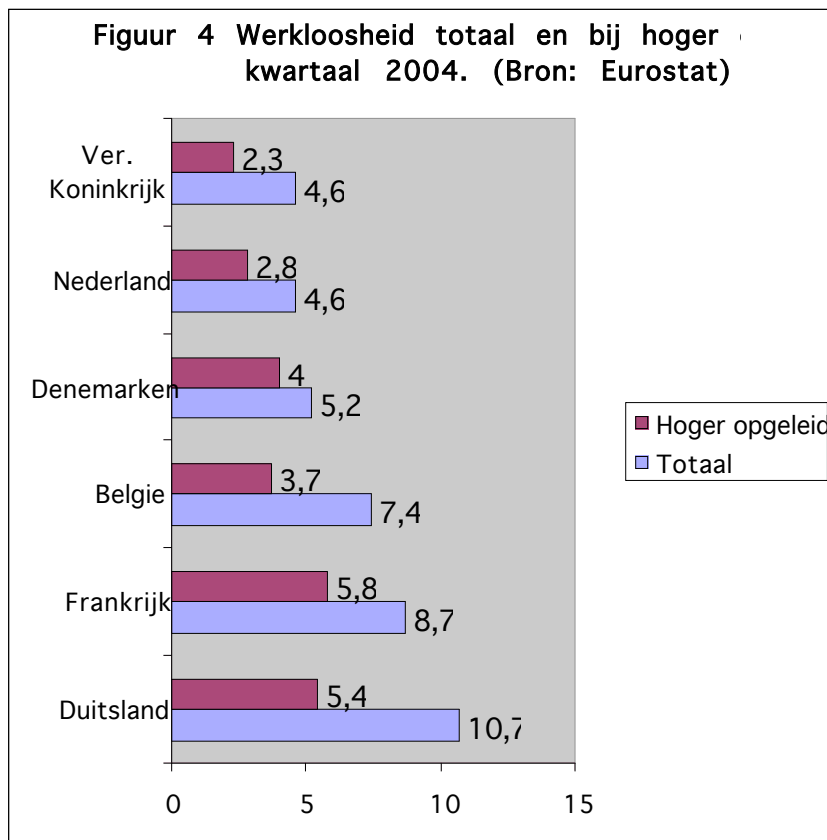
Hoger opgeleiden op de arbeidsmarkt

In deze paragraaf wordt de positie van hoger opgeleiden op de arbeidsmarkt belicht.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op de mate van werkloosheid en de mate van inactiviteit.

Werkloosheid

Ondanks de verwachte tekorten aan hoger opgeleiden op middellange termijn en ondanks de achterblijvende ontwikkeling van het aantal hoger opgeleiden in Nederland zijn er nog altijd hoger opgeleiden werkloos. De werkloosheid onder hoger opgeleiden is echter in Nederland, net als in andere Europese landen, veel lager dan het gemiddelde van de totale beroepsbevolking. In Nederland is dit effect sterker dan in een aantal andere landen. Figuur 4 laat dit duidelijk zien¹¹.

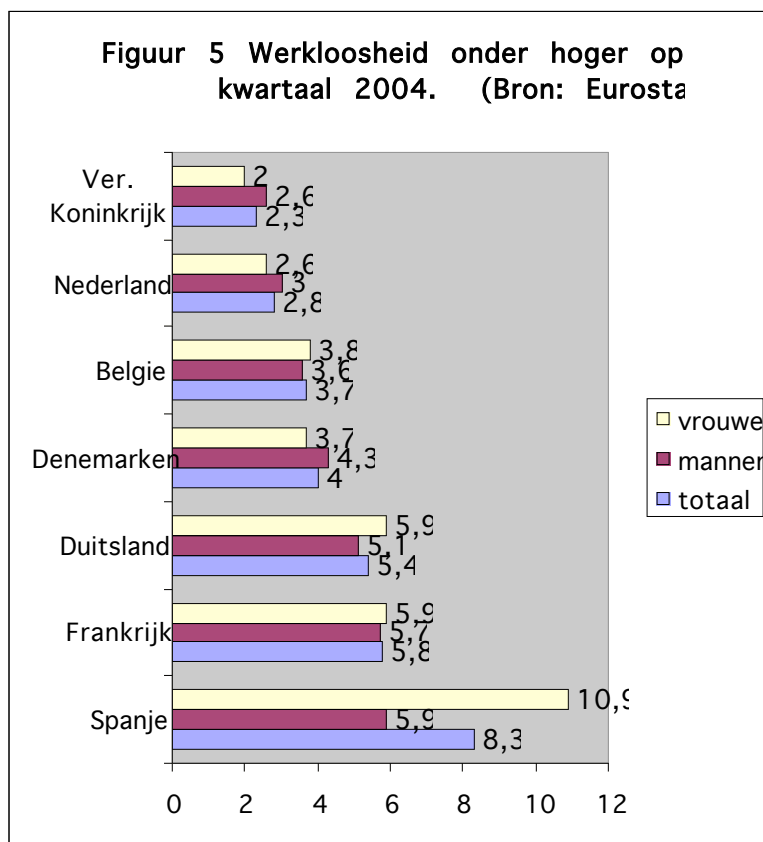

De werkloosheid onder hoger opgeleiden is zowel in Nederland als in het Verenigd Koninkrijk erg laag. Hierbij is er geen rekening mee gehouden dat hoger opgeleiden soms op een lager niveau aan de slag gaan. Overigens is niet alleen de werkloosheid onder hoger

¹¹ Het werkloosheidscijfer voor Nederland wijkt af van de voor binnenlands gebruik bestemde werkloosheidscijfers. Dit wordt veroorzaakt door definitieverschillen.

opgeleiden in Nederland relatief laag: Nederland scoort samen met het Verenigd Koninkrijk het best als het gaat om werkloosheid van de beroepsbevolking als geheel. Bij het zeer lage werkloosheidscijfer voor hoger opgeleiden moet worden opgemerkt dat deze dateren van 2004, dus op het dieptepunt van de laagconjunctuur. Het feit dat de werkloosheid zelfs op het dieptepunt zo laag is, roept de vraag op wat er gaat gebeuren als de conjunctuur weer aantrekt. De kans op tekorten lijkt op grond van deze cijfers reëel.

Over het algemeen is de werkloosheid onder vrouwen hoger dan onder mannen. Dat geldt echter niet voor hoger opgeleiden. Nederland en het Verenigd Koninkrijk hebben gemeen dat de werkloosheid onder hoog opgeleide vrouwen er lager is dan onder hoog opgeleide mannen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat vrouwen zich bij werkloosheid sneller van de arbeidsmarkt terugtrekken. Dat is echter, gezien de mate van arbeidsdeelname van hoger opgeleide vrouwen, weinig waarschijnlijk. Hoewel de Nederlandse vrouwen zoals eerder is genoemd aanzienlijk minder “exact” kiezen dan de Nederlandse mannen, leidt hun studiekeuze kennelijk niet tot een grotere mate van werkloosheid. Wellicht dat de oververtegenwoordiging van vrouwen in studierichtingen in de gezondheidszorg en in het onderwijs, die zeer goede arbeidsmarktperspectieven bieden, hier debet aan zijn. Overigens is het ook zo dat er bij vrouwen vaker dan bij mannen sprake is van overscholing (werken onder het opleidingsniveau). Dit verschil wordt echter de laatste jaren gestaag ingelopen. In sommige richtingen (economisch, technisch) is er praktisch geen verschil meer qua overscholing tussen hoger opgeleide mannen en vrouwen¹².

¹² R. Batenburg (UU), K. Asselberghs (UvA), F. Huijgen (KUN) en P. van der Meer (RUG), *De kwalitatieve structuur van de werkgelegenheid in Nederland, deel V. Trends in beroepsniveau en overscholing in de periode 1987-2000*, OSA-publicatie A196

Een apart punt van aandacht vraagt de werkloosheid onder hoog opgeleide niet westerse allochtonen. In 2004 was de werkloosheid in Nederland onder wetenschappelijk opgeleide niet westerse allochtonen (13,8%) hoger dan onder volledig ongeschoolde autochtonen (11,1%). Ter vergelijking: De werkloosheid onder wetenschappelijk opgeleide autochtonen bedroeg slechts 3,8%.

Inactiviteit

In tabel 1 is voor de betrokken landen, ingedeeld naar opleidingsniveau, het percentage inactieven opgenomen.

Tabel 2, percentage inactieven naar land en opleidingsniveau (Bron: OECD 2004)

	laag	midden	hoog
België	53,5	29,7	13,7
Denemarken	35,9	17,3	10,1
Frankrijk	45,5	23,8	16,6
Duitsland	50,5	23,2	12,7
Nederland	36,8	18,6	11,9
Verenigd Koninkrijk	44,7	19,8	10,6

Qua inactiviteit van hoger opgeleiden scoort Nederland gemiddeld ten opzichte van zijn burens. Het hoge cijfers voor Frankrijk is opvallend. Ook laat de tabel zien dat in de categorie laagopgeleiden Nederland samen met Denemarken een relatief laag percentage inactieven heeft. Ditzelfde geldt voor de categorie met een middelbare opleiding. Nederland slaagt er dus relatief goed in om banen voor alle opleidingsniveaus in stand te houden.

Conclusie

In de voorgaande paragrafen is geconstateerd dat het Nederlandse onderwijssysteem weliswaar elk jaar trendmatig steeds meer hoger opgeleiden aflevert, maar dat de stijging internationaal gezien achterblijft. Vooral de mannen laten het in dit opzicht afweten, de jongste categorie presteert slechter dan de tien jaar oudere categorie. Door de sterke stijging van het percentage vrouwelijke hoger opgeleiden wordt de som toch nog positief. Maar ook vergeleken met Frankrijk en België blijkt de stijging van het percentage vrouwelijke hoger opgeleiden achter te blijven.

Nederlanders kiezen vooral voor studies in de gamma-richting, zowel alfa als bèta zijn beduidend minder populair dan in de buurlanden. Het aandeel techniekstudenten wijkt niet veel af van dat van de omringende landen.

Een punt van zorg betreft de uitval in het hoger onderwijs: ondanks een relatief sterke voorselectie is er behoorlijk veel studie-uitval, al zijn de verschillen met de omringende landen niet zeer groot.

De werkloosheid van hoger opgeleiden is in Nederland internationaal gezien buitengewoon laag. Dit terwijl de arbeidsparticipatie van deze groep overeenkomt met de andere landen. Gezien het feit dat deze cijfers dateren van het dieptepunt in de conjunctuur ligt het voor de hand dat er bij een aantrekkende economie tekorten ontstaan. Dit geldt overigens niet alleen voor hoger opgeleiden.

Met het oog op verwachte tekorten aan hoger opgeleiden in Nederland laat deze internationale vergelijking zien dat op een aantal punten winst kan worden behaald:

- De participatie van vrouwen in het hoger onderwijs is in een aantal landen, waaronder Nederland, hoger dan die van mannen en blijft stijgen, terwijl die van mannen afneemt. Indien dus de participatie met het oog op verwachte tekorten moet worden gestimuleerd, dienen vooral mannen weer te worden overtuigd van het nut van een hogere opleiding.
- Ook qua rendement (uitvalcijfers) is nog veel winst te behalen.
- De aansluiting van MBO en HBO op elkaar en daarmee ook de doorstroom kan worden verbeterd;
- Met de invoering van kort HBO in Nederland kan de hoger onderwijsdeelname worden vergroot. Uit de ontwikkelingen in andere landen blijkt immers dat deze vorm van hoger onderwijs niet ten koste gaat van deelname aan regulier hoger onderwijs.
- De grote werkloosheid onder hoog opgeleide allochtonen betekent dat het potentieel van deze categorie op de arbeidsmarkt nog onvoldoende wordt benut.